

Redacția și Administrația:
Budapesta, VII., Nyár-utca

Aci sunt a se trimite tot felul
de scrisori, cereri și bani.

Un număr 10 fileri.

ADEVÉRUL

(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:
Pe 1 an . . . 1 coroană
Pe 1/2 an . . . 50 fileri
Pentru străintătate:
Pe 1 an . . . 2 coroane
Pentru America:
Pe 1 an . . . 1 dolar

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie politică pentru poporul muncitor român.

Editor: Partidul socialdemocrat.

Apare la 1 al fie-cărei luni.

Redactor-responsabil: Aurel Cristea.

Invitare!

Conform hotărârii comitetului conducător central al partidului socialdemocrat din Ungaria se ține în **Lugoj** în zilele de 24 și 25 eventual 26 Decembrie nou (crăciunul catolic)

PRIMUL Congres Român

Programul provisoriu este:

1. Lupta pentru votul universal.
2. Presa partidului.
3. Organizarea economilor.
4. Darea de partid.
5. Eventuale propuneri.

Toate comunele românești sunt invitate a alege unul sau doi delegați care să iie parte la acest congres.

Numele celor aleși ca delegați să se trimeată pe adresa: *Mihelyi István, Lugoj.*

Noul guvern.

Această țară neoroșă are de vre-o câteva zile iarăși un guvern, care este chemat a aduce țara iarăși în stare normală. În alte țări constituționale ar fi denumirea unui asemenea guvern, precum este guvernul Fejérváry cel mai bun lucru care ar scoate țara din criza în care se află.

La noi însă este alt-fel.

La noi nu se ea în seamă interesele țării, nici ale poporului, ci să pune în prima linie interesele diferitelor partide.

De exemplu, partidele opoziționale unite, cari s'au strâns în jurul comandei maghiare, dar cari într'adevăr s'au unit numai contra muncitorimeii organizații, voesc a pune bețe în roatele noului guvern — chiar dacă ar veni cu cel mai demn program. Că ei singuri sunt de vină că nu au putut lua cârma țării în mână, că s'au dovedit că sunt nepuțincoși pentru acest lucru, asta o tăgăduesc cu cea mai mare nerușinare.

Așa numita coaliție, care este compusă din elementele cele mai inversunate ale feudalismului, pare a simte ea singură, că nu este în stare a cârmi țara, și numai în opoziție poate să ție loialtă. Să teme tare — precum se vede — că în momentul când ar lua cârmele guvernului în mână, ar apare interesele diferitelor principii și persoane și din această cauză nu a îndrăsnit a luat cârma în mână și s'a mulțămit a propune astfel de puncte, care dinnainte a fost sigură că nu vor fi primite de Coroană. Mai târziu când au văzut că Coroana nici nu voește să știe de ei, s'a declarat gata a lăsa să cadă comanda maghiară ca să ajungă la putere spre a opri introducerea votului universal și secret.

Altfel nu să poate înțelege ținuta coalițiunei.

Ei nu voesc a împărți puterea — care până azi a fost un privilegiu — cu poporul. Ei nici nu s'au grăbit a lua cârmuirea în mână, căci au avut nevoie de fraze min-

cinoase cu care să șteargă ochii poporului.

Unele din partidele coaliției, și mai cu seamă partida kossuthistă, strigau cât le lua gura că voesc o Ungaria independentă, despărțită de Austrie.

Dar ei nu voesc independența Ungariei, precum nu voesc a se despărți de privilegiile pe cari le au, și de aceea sunt ei cei mai inversunați inamici ai votului universal și secret.

Ei voesc a subjuga și apăsa poporul independent de Austrie. Acest lucru îl voesc așa numiții kossuthiști împreună cu banda clericală și ceilalți magnați.

Și pentru că muncitorimea, poporul conștient de clasă, care a văzut că are a face numai cu patrioți mincinoși, nu joacă după placul lor, în leșinul lor au luat calea calomniilor contra partidului socialdemocrat, spre a putea mai lesne arunca sare în ochii poporului. Silința lor este zadarnică. Rândurile noastre se măresc din zi în zi.

Programul noului guvern Fejérváry încă nu este publicat. Pentru noi este încă necunoscut. Aducă acest program ori-ce, hotărârea noastră care nu este legată de nimeni și de nimic, rămâne tot aceeași: *pe baza introducerii votului universal, direct și secret* dezvoltarea formei statului conform cerințelor tuturor popoarelor din Ungaria.

Dacă coalițiunea se va împrieteni cu cea mai mare cerința a noastră, cu introducerea votului universal și secret vom sta alături de ea, alt-cum suntem uevoiți a-i întoarce spetele și a da sprijinul nostru celor cari stau mai aproape de cerințele noastre.

Cine va fi acela — Fejérváry sau alt-cineva — ne poate fi tot una. Lucrul cel mai principal este: *introducerea cât mai în grabă a votului universal.*

Congresul nostru.

Apel către tovarășii români.

În țara noastră trăesc 3 milioane și mai bine de suflete românești. Dacă aceștia toți ar voi să facă una, oare s'ar putea face ceva, dacă nu s'ar înțelege cu toții?

Oare împărații și domnitorii nu așa cârmesc țările lor, că chiamă adunare și acolo țin sfat, că ce au să facă?

Așa facem și noi de acum înainte.

Mișcarea noastră cere ca cel puțin odată în fie-care an să ne adunăm loialtă și să ne sfătuim cum putem pune temelii mai puternice mișcării noastre și cum putem mai lesne lumina pe frații noștri.

Un an întreg luptăm pentru izbânda de viselor noastre și apoi ne adunăm la sfat, unde să dăm seamă despre cele ce am făcut până acuma și să ținem sfat despre cele, ce o să facem.

La congrese nu ținem numai sfat, ci cel mai priceput dintre noi îndrumă și învață poporul român că cum să lupte pentru aducerea la îndeplinire a voințelor și dorințelor noastre.

Comitetul conducător al partidului nostru a hotărât că de acum înainte să țină con-

gresul Român deschilinit de acela al celor-naționalității din țara Ungară. La acest congres se vor aduna numai Români și vor ține sfat în limba lor maternă. Această hotărâre a adus-o comitetul conducător de aceea că Românii să alcătuiască partidul socialdemocrat Român, care să stea în strânsă legătură cu centrul din Budapesta, Românii să-și aleagă conducătorii din sinul lor și să păsească înainte cu celelalte naționalități din această țară.

Amar, Românii au fost până acum părăsiți de toți și partidul socialdemocrat internațional din Ungaria și-a pus devisa de a organiza și pe frații noștri români așa, cum sunt organizați ungruii, nemții și slovacii. În anul acesta se va ține **primul congres Român în Lugoj** (com. Caraș-Severin) în zilele de 24, 25, eventual 26 Decembrie (crăciunul catolic).

După-ce în anul de față am făcut noi Românii lucru mare, pe calea această partidul invită toate comunele, în cari avem tovarășii socialdemocrați, să se sfătuească și să hotărească a trimite **câte 2 trimiși (delegați)** la acest congres Român. Să va da ascultare de bună samă plângerilor noastre și se vor lua măsuri de îndreptare din partea congresului.

Români de bine, credem că veți veni cât mai mulți la congres. Veți vedea acolo, că cu cât am rămas noi Românii inapoi de celelalte naționalități, pentru-că noi până acum am fost numai oaie de tuns.

Dar nu vom plânge, ci pătrunși de ideile frumoase și mărețe ale socialdemocrației vom învăța, ne vom lumina, și apoi cu știință ne vom presenta apăsătorilor noștri și le vom striga:

Tiranilor! Dați-ne drepturile pe cari ni le-ați răpit!

Așa dară, alegeți delegații pentru congres, să arătăm și noi Românii că avem voință, să arătăm că și noi Românii pretindem drepturile noastre, și noi Românii suntem oameni și voim să trăim ca oamenii.

Acest congres, care este primul congres Român să fie un congres mare.

Dacă am făcut aceasta, credem, că peste un an noi Românii vom putea arăta celorlalte națiuni din Ungaria că Românul nu doarme, ci și el s'a ridicat pe acel pedestal de cultură pe care se află celelalte popoare din Ungaria.

Până atunci să lucrăm și să ne chibzuim și să ne vedem la **Congres!**

Programul provisoriu al congresului este:
1. Lupta pentru votul universal. 2. Presa partidului. 3. Organizarea economilor. 4. Darea de partid. 5. Eventuale propuneri.

Numele celor aleși ca delegați la congres sunt a se trimite pe adresa: *Mihelyi István, Lugoj.*

RĂVAȘ.

Tovărășia mișcilor!...

Sub acest titlu organul maghiar al partidului nostru „Népszava” scrie un articol în contra coaliției din care scoatem următoarele:

„E vorba de majoritatea covârșitoare a coaliției (partidele conduse de Andrássy, Kossuth, Bánffy și Zichy). Asta a înțeles-o ori-și-cine din titlu.”

Ear ceea-ce trebuie să spunem și să scriem despre șarlatanii aceștia, nu se

poate cu pana, pentru astfel de lucru cerneala nu e indestulitoare.

Gârbaei ar trebui, din pele de bivoli și cu acesta ar trebui bătută peste față, față a căreia piele s'a îngroșat în necinste politică și nu cunoaște roșeața rușinei.

Cu vitriol ar trebui vărsați, să le ardă ochii, pentru-că dacă numai ticăloșia li-o aruncăm în față, de asta nici geana nu li-să mișcă.

Să poate adecă inchipui mișelie mai mare decât aceea săvârșită de mizerabilii găinari cari înșală poporul: făgăduiesc și nu să țin de vorbă.

După-ce arată cum tocmai cei din coaliție au nerușinarea să se năpustească asupra socialiștilor și a naționaliștilor urmează:

„Kossuthiștii serisera pe steagul lor sufragiul universal și au învins cu acest program la alegeri. Tot așa și Bánffy. *Ear' acum nu mă vor să audă de astea. Nu-i asta vnzare? Nu-i o tragere pe sfoară a poporului.*

Au vestit, că ei vor sufragiul universal. *Asa au zis. Dar ce-au făcut?*

Într-o comisie, în care ei au avut majoritate după-ce cătelușii lor s'au împotrivit, au votat contra sufragiului universal.

În comisia conducătoare (în care sunt din toate partidele) au votat de două-ori contra dreptului de vot universal.

Când au fost strânși cu ușa, când întâia-oară se părea, că ministrul Kristoffy va fi ținut la cărmă pentru a introduce sufragiul universal, au căutat să se înțeleagă cu noi socialiștii. *Nu întâia-oară.*

S'atunci am pertractat împreună. Erau de față Kossuth, Bánffy, Batthányi Tivadar și Tóth János. Și ce au zis speriații domni din coaliție?

În restul articolului dovedește că cei din coaliție ne-au mințit întotdeauna și voese și acum a înșala poporul mai departe. Dar asta nu le va mai succede. Poporul luminat prin apostolii socialdemocrației le va arăta ușa acestor paraziti la alegerile viitoare, cari nu mai sunt așa departe.

FOIȚA „ADEVÉRULUI“.

Părăsiți beția!

De Pompeius Géza.

...Stricatu-mi-a onoarea, ticăloasa beție
Stricatu-mi-a valoarea în neam și familie
Stricatu-mi-a onoarea în viață și cultură
Din cauza-și mulți omor, aprind, jefuie și fură.

Grozav ne-a stricat și'n înaintare,
Rămânând înapoi de alte popoare
Vr'o cincî mîi de veacuri și cincî de hotare
Robiți, sîrăciți, înjosiți de ocare!

N'am fost adormiți, ci am fost stricați
Că eram prin beție de minte scurtați
„Lumea cultivată“ ne-a pus sub picioare
Politica turbată caută să ne omoare.

Beția ticăloasă la America ne gonește
A noastre moșioare după plac le schimbărește
Nemernici vin aici pleșioi de sîrăcie
Înbogăindu-se cu a noastră beție.

Afar' cu beția, — goangă stricăcioasă
Afar' din inima și din casa noastră
Mă bine pustiască beția din țară
Decât noi din grundbuch afară.

În loc de conduct, pelerinagiu pios.

Marii patrioți din Budapesta au găsit în sfîrșit o formă mai puțin primejdioasă, prin care să dea expresie năcazului de care sunt încărcate inimile patrioților dela 23 Septembrie încoace.

Nu au făcut conduct cu torțe împreună cu multe primejdii, oprit și de altfel de poliție, ci au făcut pelerinagiu pios în cimiterul din Kerepeș.

Vezi, un lucru cu minte. Poate că mormintele din Kerepeș, locul perzării din Arad și celelalte ținte de pelerinagiu a patrioților, le vor vorbi mai elocuent patrioților, decât sfaturile cu minte, de cari nu vor să asculte.

Programul lui Fejérváry.

Programul guvernului Fejérváry este următorul:

1. Tarifal vamal independent, care să se înceapă însă numai în 1917.
2. Esecutarea deciziei comisiei de nouă referitor la chestiunile militare.
3. Dispoziții, ca ființa de stat separat a Ungariei să fie exprimată și în diplomație prin embleme și inscripții.
4. Lărgirea dreptului de vot.
5. Sistemul de dare progresiv.
6. Proiectul de lege despre desărcinarea pământului.
7. Proiectul despre apărarea lăuntrică.
8. Proiectul despre regularizarea definitivă a leșii funcționarilor.

Ministrii sunt:

Președintele consiliului: baronul Fejérváry Géza.

Comerciu: Vörös László.

Justiție: Lányi Bertalan.

Agricultură: baronul Arthur Feilitzsch.

Finanțe: Fejérváry Géza.

Cult și instrucție: George Lukács.

Ministru a latere: Fejérváry Géza.

Interne: Iosif Kristoffy.

Honvezime: Bihar.

Ministru croat: Stefan Kovacicic.

Frați români! Agitați pentru foaia „ADEVÉRUL“, căci asta este arma noastră de luptă.

Lupta pentru votul universal!

— Adunări. —

Homorodul-de-sus. În comuna Homorodul-de-sus s'a ținut în ziua de 8 Octombrie o imponentă adunare populară cu programul votului universal. Tovarășul Vasiliu Balas salută adunarea în numele conchiemătorilor și predă cuvîntul tovarășului Vasiliu Roka din Kărășeu care într'o vorbire îndelungată desfășură necesitatea votului universal și secret. Frații cu mare atenție au ascultat această vorbire la care au luat parte peste 500 frați. Adunarea a primit cunoscuta rezoluțiune prin care declară luptă infocată pentru votul universal și secret.

Răcășdia. La 1. Octombrie s'a ținut în Răcășdia o mare adunare cu programul votului universal și secret.

În **Iadia și Chiuchici** s'au ținut la 7 Octombrie adunări pentru votul universal. Tot azemenea în **Vrană și Berliste** s'a ținut la 8 Octombrie adunări pentru votul universal.

Becicherecul-Mare. În ziua de 8 Octombrie s'a ținut o măreață adunare populară în Becicherecul-Mare. S'a vorbit în trei limbi, în limbele română, sîrbească și slovacă. Și aci s'a primit cunoscuta rezoluțiune pentru introducerea votului universal.

La 8 Octombrie s'au mai ținut adunări pentru votul universal în **Sân-Miclăușul-Român** (com. Bihor) și **Ghiroce** (com. Timiș).

Cluj. În Cluj a ținut partidul nostru în ziua de 15 Octombrie o măreață adunare populară în interesul votului universal. Adunarea a fost presidiată de tovarășul Iuliu Tatai și ca notar a fost tovarășul Filip Iosif. Tovarășul Alexandru Garbai într'o vorbire măreață a explicat care sunt cauzele cari ne îndeamnă a lupta cu mare infocare pentru votul universal și secret. La sfîrșitul vorbirii sale propune o rezoluțiune prin care adunarea votează încredere partidului socialdemocrat și îl îndeamnă a duce lupta această înainte, până când nu se va introduce votul universal.

Timișoara. În Timișoara s'a ținut

Din doi — nici unul...

— Militarismul. —

De Aurel Cristea.

Durere... Durere pe o mamă. Serman băieții mei. Nu m'am gândit, că la îmbetrănele mele, să devin o singură ființă neputincioasă și fără ajutor. Ajutorul mi-l'a răpit militarismul. Cu ce-o să mă hrănesc? Nu știu!... Până când i-am știut în viață am avut speranță.

Fiie ertat bărbatul meu, tot spunea cătră mine, când era încă 'n viață: Femeie! Fericiiți vom fi noi la îmbetrănețe.

Iată fericirea: Miseria în care mă afl. Conștiința mă muștra, că o să ajung rău la îmbetrănețe, căci capital nu aveam. De multe-ori steteam îngândurată, ceea-ce era moartea bărbatului meu, numai odată, mă întrebă grobian: Femeie! Ce te tot gîndești atîta?

— Mă gândesc la viitor!

— Dar lasă viitorul, nu te mai gîndi, s'au ție frică, că n'are cine să te îngrijască la îmbetrănețe, iote aci cești doi flăcăi, ca niște lupi de lucrători. Doar' din doi — unul, s'a afla care să ne îngrijască după moartea unuia, că până eu trăiesc, nu am lipsă de ajutorul lor, dar' dac'oi muri pe tine să te îngrijască. Nu vezi cât trag ei amîndoi cătră părinți, nu-s sburdalnic, tot banul îl păstrează.

— Ai toată dreptatea.

Dar' vine timpul de asentare și pe băiatul măi bîtrîn îl ia de soldat. Iar bietul George, bărbatul meu, nici că-l pasă, las' că în cătănie măi învață și așa nu a învățat la școală. N'am avut putere. Dar încă și pe asta măi miș, să-l ia. Să măi lumi-

nează la cap. (Sermanul badea George, e poate nu și-o fi adus aminte pe timpul acela când a pofit băieților săi, militarismul, de *margul dela Bilek. R.*)

Vine toamna, și-l îmbracă pe Ionel de soldat — că așa-l chema. — Tatăl-său să duse pe la el pe la căsarmă măi în fiecare zi, să vadă ce face. Bietul băiat își plîngea soartea grea ce l'a ajuns. Dar tatăl-său îl mîngăia, că o trece timpul și o se vii băiat învățat acasă.

Trecu cum trecu 10 lunișoare, dar veni timpul manevrelor. Dar' până la timpul acesta Ionel fu în școală și deveni de fruntaș (fraiter), ceea-ce bîtrînilor li-e era mare bucurie.

Dar pe timpul manevrelor, era o căldură grozavă. Întreg regimentul plecase la manevre. Iar Ionel își lua rămas bun dela cei de-acasă.

Dar despărțirea lor a fost pentru totdeauna.

Tatăl-său îl face atent, ca să le serie de pe unde-o fi dus, ca să știe unul de altul, pentru-că manevra să ținea cam de 100 de poște departe de acasă.

Plecă bietul Ionel intristat, că el așa departe nu a fost încă. El de casa părintească nu s'a despărțit încă.

Trecu zi după zi și Ionel nu serie nimic acasă la părinți. Părinților li-e era groază, că oare ce s'o fi întemplat cu Ionel de nu le serie nimic?

După câteva săptămîni să întoarcă regimentul de care să ținea Ionel, acasă. Iar badea George iute alcargă la căsarmă să-și caute băiatul.

Dar feciorul dela compania lui Ionel, spun tatăl-său:

ziua de 15 Octomvrie o imposantă adunare în interesul votului universal și spre a se da răspuns coaliției la care urma ce au ținut-o cu o săptămână înainte. La această adunare au luat parte peste 5000 tovarăși care au ales ca președinte pe tovarășul Iuliu Freund ca președinte, ca notar a fost ales tovarășul Carol Feitinger. Tovarășul Géza Malasits din Budapesta într-o vorbire de mai mult de o oră a dovedit că coaliția s'a declarat de aderentă a votului universal numai ca să ajungă la putere și pe de altă parte să înșele poporul care s'a încrezut în ea. După aceea președintele dă citire unei rezoluțiuni prin care se votează încredere partidului socialdemocrat și se declară coalițiunea ca înșelătoare a poporului. Rezoluțiunea a fost primită cu unanimitate.

Șoroșar. Și aici s'a ținut în ziua de 15 Octomvrie o adunare populară la care au luat parte peste 1000 tovarăși. Și aici s'a desfășurat chestia votului universal care a fost primită cu mare bucurie de tovarăși din Șoroșar.

Balmaz-Ujváros. Aici s'a ținut o adunare a economilor, la care a vorbit tovarășul Mayer Jenő din Bichis-Citaba despre votul universal. S'a primit o rezoluțiune prin care se pretinde introducerea votului universal și ștergerea titlului comander maghiare.

Algyő. În ziua de 15 Octomvrie s'a ținut aici o frumoasă adunare populară în care a fost ales ca președinte tovarășul Anton Molnár și ca notar tovarășul Francisc Karssai. Tovarășul Jenő Grünmann (Segedin) a vorbit despre votul universal și secret și la sfârșit s'a votat încredere în partidul socialdemocrat pentru lupta care se conduce în interesul votului universal.

Iosășel. În ziua de 15 Octomvrie s'a ținut în Iosășel (com. Arădului) o măreață adunare populară care a fost conchemată de naționaliștii români în interesul votului universal. La această adunare au vorbit pentru introducerea votului universal și secret deputatul Russu Șirianu, Dr. I. Suciu, Dr. Aurel Groza și alții. Adunarea s'a încheiat cu sfatul pe care l'a dat Russu Șirianu că poporul să plătească dare și să meargă de bună voie la cătănie.

Pentru conducerea lucrurilor obștești s'a

ales un comitet în care au fost aleși și luptătorii noștri Coustantin Babuța, Tamaș Babuța și Vasilie Muț.

Pecica-Română. Și aici s'a ținut în ziua de 15 Octomvrie o adunare conchemată de naționaliștii români cu programul votului universal. La această adunare au vorbit Dr. Sever Barbura și învățătorul Roja. La sfârșit s'a primit obiectivă rezoluție pentru introducerea votului universal.

✕ Rolul Românilor.

Ca popor muncitor, care producem totul și nu avem în schimb alt nimic, decât sărăcia și miseria, trebuie și noi să ne trezim din somnul morții în care ne aflăm și să privim în jurul nostru, să privim la frații noștri de suferință ale celorlalte naționalități, cum sunt ei organizați și cum au format acel zid puternic de apărare contra exploatareilor capitaliști.

Datoria noastră ca oameni demni de numele ce-l purtăm, este a ne organiza puternic sub steagul partidului socialdemocrat, unde să ne concentrăm toate puterile spre a putea cuceri reforme absolut trebuitoare, spre a ne emancipa de sub jugul ce-l purtăm de veacuri.

Starea de azi e cea mai sbruciumată din câte ne descrie istoria, nemulțumirile și protestările se aud pretutindeni. Cruzimile și nedreptățile de tot soiul se țin lanț. O luptă puternică să înceingă din ce în ce. Este lupta desmoștenitului, nedreptătitului contra asupritorului.

Aceste manifestări de nemulțumire sunt o dovadă, că haina ce îmbracă forma socială de azi, nu mai convine mulțimei, ci o schimbare a acestei stări este de absolută nevoie.

Formele sociale sunt menite să sufere schimbări în același timp și în aceeași măsură cu necesitățile mulțimei. Astfel dau naștere nemulțumirii care sguiduie întreg organizm social și îmbunătățirile pe care le pretinde mulțimea, dacă nu se dau de voie bună, se iau cu puterea.

Astăzi când în întreaga lume bântue lupta între Capital și Muncă, datoria ne poruncește să luptăm și noi pentru a ne pretinde

dreptul la viață. Cred, că și noi românii suntem oameni și suntem asupriți și exploatați de trântorii capitaliști, tot așa cum sunt exploatați tovarășii noștri de suferință de alte naționalități din această țară.

Ar fi rușine pentru noi românii dacă vom sta și mai departe nepăsători, pe când toată muncitorimea luptă pentru mai bine, pentru îmbunătățirea soartei lor. Trebuie să ne unim cu celelalte naționalități din această țară, care sunt tot astfel nedreptățite și asupriți ca noi, care sunt jăfuiți de cele mai elementare drepturi de cetățeni. Trebuie să ne unim laolaltă și să complectăm aceea putere de care se tremure stăpânitorii. Trebuie ca să arătăm, căci clasa proletariată dispune de o armată bine organizată și disciplinată.

Trebuie să ne stringem rindurile și să sprijinim partidul socialdemocrat, care este partidul muncitorilor, să cetim cărți serioase și de știință, să ne formăm cercuri de cultură unde vom putea după stăruință să ne formăm și noi oameni care să fie în stare a se conduce singuri și să nu lăsăm turma s'o păzească lupul în piele pe oaie.

Datoria muncitorimei întregi este de a se organiza. Și noi românii trebuie să ne organizăm precum sunt organizați tovarășii noștri maghiari și nemți, trebuie să formăm syndicate agricole pentru economii, iar meșterii să intre în syndicatele profesionale de care se țin, unde în timp de lipsă de lucru sunt ajutați.

Trebuie să ne organizăm ca să ne putem cânt mai în grabă constitui în partid politic spre a putea cânt mai în grabă cuceri votul universal și secret și alte legi democratice care sunt de absolută nevoie pentru muncitorime.

Poporul muncitor își cunoaște menirea lui și nu mai merge orbește după demagogii de tot soiul căci stindardul lui favorit, este roșu ca sângele lui Christos și nepătat în lupta pentru transformarea societății vitrege într-o societate unde va domni pacea și fericierea.

Deci la luptă prin lumină! Facla viitorului este socialdemocrația. I. Crețu.

— A pierit Ionel
vre-o câțiva, de că
portabile și de cor
riorilor noștri.

Badea George l
trebe de nefericir
Ionel, băiatul său.

— Da! a murit
dat a fost!

— Sărmanul băiat, cu ce foc o fi mai murit, departe de ai săi.

— Veni acasă plângând, fiie ertat bărbatul meu și-mi spune nefericirea. m'a izbucnit și pe mine plânsul. Plângeam toată casa... Plângeam toți...

Din ziua aceea bietul bărbatul meu nu a mai avut zi bună. Decât era tot bolnav.

— Acum veni al doilea la asentare. Și pe acesta îl ia de soldat. Atunci ia trecut voia bărbatului meu, de cătănie să fie și acesta cătănie. cum era bolnav, a făcut niște rugări la minister, ca să-l scape, că pe altul nu mai aveam lângă noi.

După-ce a înaintat rugările la minister, așteptam să vină eliberarea lui Petru — pe al doilea așa-l chema.

Până toamna nu venise și Petru a trebuit să intre de cătănie.

Când mă gândesc la astea toate, imi vine să nebunesc.

Iar nu mult timp după intrarea lui Petru la cătănie, moare bărbatul meu, cu focul și durerea lui Petru și a lui Ionel.

Am fugit ca o nebună până la căsarmă, să dau de știre lui Petru, că tatăl-său pe care l'a iubit el așa de mult, a murit. Nu

șahul și mai cu el
cele mari nesu-
fără suflet a supe-
riorilor noștri.

l acestei vești tri-
companiei, să-l în-
a ajuns-o bietul

fruntașul! Brav sol-
dat a fost!

— Sărmanul băiat, cu ce foc o fi mai murit, departe de ai săi.

— Veni acasă plângând, fiie ertat bărbatul meu și-mi spune nefericirea. m'a izbucnit și pe mine plânsul. Plângeam toată casa... Plângeam toți...

Din ziua aceea bietul bărbatul meu nu a mai avut zi bună. Decât era tot bolnav.

— Acum veni al doilea la asentare. Și pe acesta îl ia de soldat. Atunci ia trecut voia bărbatului meu, de cătănie să fie și acesta cătănie. cum era bolnav, a făcut niște rugări la minister, ca să-l scape, că pe altul nu mai aveam lângă noi.

După-ce a înaintat rugările la minister, așteptam să vină eliberarea lui Petru — pe al doilea așa-l chema.

Până toamna nu venise și Petru a trebuit să intre de cătănie.

Când mă gândesc la astea toate, imi vine să nebunesc.

Iar nu mult timp după intrarea lui Petru la cătănie, moare bărbatul meu, cu focul și durerea lui Petru și a lui Ionel.

Am fugit ca o nebună până la căsarmă, să dau de știre lui Petru, că tatăl-său pe care l'a iubit el așa de mult, a murit. Nu

l'am găsit, el era pus de santinelă (vardă), afară la magazine.

Petru când s'a întors acasă după vardă, îi spune colegii săi: Mamă-ta a fost aici, să-ți de-a de știre, că tatăl-tău e mort.

Petru la auzul cuvintelor acestora nu mai avea răbdare, era ca un nebun, că la pătruns prea greu această știre la inimă. De loc pe Petru îl chiamă la raport, ca să-l de-a eliberarea. Petru când a ajuns la raport, și stă drept înaintea căpitanului, de loc pică de pe picioare, a fost lovit de apoplexie și moare de durerea tatălui său, pe care l'a iubit așa de mult.

După ameză au venit dela căsarmă de m'au înștiințat și despre moartea lui Petru. Ah! E prea mult pentru o ființă femeiască acestea toate.

Acum steteam între doi morți. Încă pe Petru nu l'am văzut. Timp n'am avut pentru al vedea. Până a doaua zi. A doaua zi am lăsat bărbatul acasă mort pe grija străinilor și m'am dus la casa mortuară dela spitalul militar, să-l văd pe Petru mort dacă viu nu-l mai pot vedea.

De plâns, n'am mai putut. că mi-au săecat lacrimile. Ajutorul l'am pierdut din toate lăturile.

Dar acum mă gândeam la înmormântare, pe care să-l înmormântez întâiu. Bani nu aveam. Nu știam de capul meu. Tot ce am avut mi-am vindut, ca să am bani, cel puțin pe bărbatul meu să am eu ce să-l înmormântez, căci pe Petru îl înmormentează militarismul.

M'am hotărât, că pe bărbatul meu, îl înmormântez înainte de ameză, iar pe Petru după ameză.

Așa am și făcut. Înainte de ameză am

înmormântat pe bărbatul meu, cu pompă proletară. Iar pe Petru după ameză cu pompă militară.

Iam așezat la cele eterne într-o zi pe amândoi.

După ce l'am așezat și pe Petru după amiază, atunci am simțit mai tare lovitura.

Până la mormânt l'a petrecut pe Petru compania de care se ținea el cu muzica. În mormântare frumoasă. Până la mormânt a întonat muzica marșul mortual, iar după-ce mi-l'au așezat în mormântul rece, prietini lui s'au întors înapoi cu compania întregă, iar muzica a început niște cântări voioase a întona.

Iar eu, am rămas singură în hotară, nu l'am mai văzut.

Ah!... o mamă... o mamă cât trebuie să sufere. Acestea toate sunt numai jertfele militarismului. Arză-l focul de militarism. N'ar trebui să fie. Dacă n'ar fi fost, ar trăi amândoi, dragi copii mei, ba chiar și bărbatu-mi.

***

De aici putem vedea, cât trebuie să sufere o mamă, până-și crește copii pentru țară și la urmă devin jertfele militarismului. Și totuși femeia nu are drepturi în țară. Ea nu e considerată de stat. Pe când înaintea femeii ar trebui să se închine tot accia, care trăiese după stat. Mai departe vedem, că militarismul în timp de pace își are jertfele sale la ordinea zilei, dar oare în timp de război?... Militarismul ar trebui să se șteargă. Poporul să se înarmeze. Nu-l militarism, nu-s dușman. Poporul s'ar ușura prin asta. Și totodată s'ar pune capăt jertfelor militarismului.

Invitare la abonament

Dușmanii ne cuprind din toate părțile, Datoria noastră este de a lumina poporul. Durere, arma noastră, apostolul și apărătorul socialdemocrației, „Adevărul” (Glasul poporului) apare numai odată pe lună. *Ar trebui așadar, să apară iarăși în fiecare Duminecă.*

Adevărul este singura foaie care luminează și luptă pentru nestrămutatul socialism internațional din Ungaria.

Adevărul este care sare la luptă pentru apăsătorii proprietari, micul meseriaș, economii muncitorii și pentru dreptate.

Adevărul nu se teme de nimeni, este independent de ori-cine, pentru-că e lumina poporului.

Adevărul cu cuvinte de foc bate blăstămațiile domnilor, asupririle și înșelăciunile tuturor.

După-ce și noi avem numai necazuri și datorii, numai dela frații așteptăm să ne ajute la munca cea grea, *ce ducem pentru muncitorimea apăsată.*

Nu cerem dela frații noștri altceva decât să răspândească Adevărul, să câștigați abonemenții noii.

Fiecare frate, care e abonent la foaia noastră Adevărul, să câștige numai încă unul și atunci vom fi în stare să ajungem aceea ce voim.

Înainte! Nu încetați a agita pentru Adevărul. Nu simțiți voi, căci cu cât este mai puternică foaia noastră, cu atât suntem și noi mai puternici pentru a lupta pentru drepturile poporului apăsător.

Așadar fraților, vedeți ca să câștigați fiecare, cel puțin un abonent, ca să putem face foaia noastră Adevărul iarăși foaie săptămânală.

Adevărul costă deocamdată, până va fi iar foaie săptămânală numai:

Pe un an întreg . . . . . 1 coroană
Pe un jumătate an . . . . . 50 filleri.

Bani sunt de a se trimite pe următoarea adresă;

„Adevărul”, Budapest,
VII., Nyár-utca nr. 1.

Revoluția în Rusia.

Urmăm a publica amănuntele tulburărilor din Rusia, cari sunt menite a face și din țara despotismului rusesc o țară constituțională. Iată știrile cari le-am primit în ultima lună:

O ceată de 70 oameni a intrat noaptea în temnița din Riga și s'a luat la luptă cu păzitorii arestanților. 2 păzitori de arestanți au fost uciși și 3 grav răniți. Mulțimea a eliberat apoi din temniță 2 criminali politici, cari aveau să fie condamnați la moarte. Manifestanții au scăpat apoi cu fuga. — În Caucaz Tătarii au făcut să derailizeze trenul expres. Apoi au ucis pe păzitorii trenului și au pus bolovani în calea trenului. În urma derailării locomotiva și câteva vagoane s'au sfărâmat. Ce s'a întâmplat cu călătorii nu să știe.

La Varșovia a fost arestat profesorul de astronomie Kowalezyk și fiica sa, precum și alte 300 de persoane. S'a constatat că în observatoriul astronomic s'au ținut adunări secrete și conferințe ale partidului revoluționar. Tot aci a fost un magazin mare de arme, cu cari s'au comis mulțime de atentate asupra organelor polițiale. — La Riga (tot în Polonia rusească) a fost ucis încă un polițist. Cu totul au fost uciși 3 polițiști în curs de o săptămână. — În Mitau a fost ucis preotul Schilling.

Până acum au fost condamnați la moarte și executați numeroși revoluționari ruși. Dar condamnările se țin lanț. De curând au fost condamnați la moarte și spânzurați încă 3 tineri de 18—19 ani, numiți Nikiforow, Persin și Sidoreciuc. Aceștia au făcut parte din o societate de revoluționari și au ucis câte un oficer de poliție.

Docentul privat la universitatea din Po-

tersburg, Tach-Tsoglo a fost condamnat de tribunalul din Jekaterinoslaw la moarte prin ștreang, pentru-că ar fi atacat pe locotenentul de poliție Sisko, care însă a fost numai rănit ușor. Condamnatul, care e totodată ofițer în rezervă, a primit sentința cu deplină liniște și cu sânge rece.

La Varșovia (Polonia rusească) a fost condamnat la moarte ovreul Iosif Orim pentru-că a omorât un Cazac.

Duminecă au avut loc la Moseva lupte sângeroase între muncitorii greviști și trupe de soldați. Armata a dat mai multe salve. Cincizeci de muncitori au fost uciși, vre-o 600 au fost grav răniți. Între muncitorii, cari s'au apărat cu înverșunare contra armatei, au fost și multe femei. Toate au fost măcelărite.

Cronica.

— **Congresul** despre care scriem în alt loc, să nu fie uitat de nimeni. Cât mai mulți Români să fie acolo. Alegeți delegați pentru congres în toate comunele și înștiințați despre lucrul acesta pe tovarășul Mihelyi István în Lugoj.

Calendarul Adevărului. Mai avem câte-va săptămâni și Anul nou ne intră în casă mândru și sprinten ca un flăcău. Cu el deodată răsare pe masa Românului în haină nouă și frumoasă calendarul Anului Nou, pe când cel vechiu, negru, mânjit și de tot zdrențuit se pune la odihnă în fundul vre-unei lăzi. Și după cum vedem Anul Nou aduce cu mult mai multe calendare ca cel vechiu, așa că Românul văzându-se imbiat din toate părțile cu calendare, ajunge în incurecătura încât nu știe pe care să pună mâna. Așa stând lucrul e datorința noastră să spunem poporului nostru Român că nu toate calendarele care se tipăresc sunt scopuri bune și folositoare.

Nu mai Calendarul Adevărului să'l cumpărăm, care este foarte frumos, prevăzut cu un cuprins bogat și cu numeroase ilustrațiuni. Afară de aceasta găsim în acest calendar multe lucruri folositoare pentru poporul Român.

Datorința fiește cărui tovarăș adevărat este să cumpere și să răspândească Calendarul Adevărului.

Prețul unui calendar este 50 filleri, dacă se comandă 10 calendare pe o singură adresă atunci prețul unui dărab este 45 filleri.

— **Tovarășii condamnați.** Tribunalul din Cluj a condamnat pe tovarășul A. Bittermann pentru mai mulți articoli publicați în foaia „Erdélyi Munkás”. prin cari a vătămat onoarea (!) notarului din comuna Bács, a calomniat pe ofițerii comitatului Cluj și a preamărit pe tovarășul Tatai, la 6 luni temniță și 200 coroane. Curia a aprobat sentința tribunalului referitoare la temniță, dar l-a absolvat de pedeapsa de bani. — Tovarășul Ștefan György a fost condamnat de curtea cu jurați din Budapesta la 6 luni temniță de stat pentru un articol publicat în ziarul „Népszava”, prin care articol să zice că ar fi agitat contra independenței judecătorilor.

— **Pentru turburările din Aleșd** întâmplare în anul trecut nu au fost pedepsiți jandarmii, cari au împușcat fără pricină în poporul pacinic, nici nesocotiți slujbași cari au pus la cale pe jandarmi, ei au fost trași la pedeapsă tot oamnei din popor. Tabla din Oradea-mare a adus zilele trecute sentința în cauza turburărilor din Aleșd și a pedepsit pe mai mulți frați cu temniță și anume: George Pop 1 an, Toader Bica și Flore Pap câte opt luni, Teodor Ardelean 10 luni, Dumitru Tușca și Gavril Lenart câte șase luni, George Pop și Dumitru Chirilă câte 3 luni, Desider Silberstein din Oradea-mare la 3 ani închisoare. Opt inși au fost achitați.

— **Procesul lui Ugron** pentru falimentul casei secuștii de păstrare s'a terminat înaintea tribunalului din Odorheiu-secuiesc. Ugron a fost condamnat pentru fali-

ment fraudulos la 3000 coroane pedeapsă în bani, care se schimbă în 5 luni închisoare, precum și la plățirea speselor de proces în sumă de 10.500 coroane.

Și când te gândești că și acest Ugron este unul dintre conducătorii coaliției, atunci îți poți inchipui cine sunt ceilalți.

— **Cum stăm cu dreptul de alegere.** Conform datelor statistice oficiale, din 4 milioane bărbați în etate (precis 4,322.960) 3 milioane n'au dreptul de vot (precis 3,273.984). Precum vedem starea această e de nesuferit. Dacă privim și mai adânc în aceste date oficiale, vedem că dintre 1 milion și jumătate țărani și muncitori agicoli (precis 1,467.430) numai 700 miș au drept de vot (precis 699.774); din 300 miș industriași numai 100 miș, din 86 miș comerțanți numai 51 miș. Numai oamenii cu școli stau mai bine: din 65 miș au drept de vot 60 miș. Între aceștia sunt însă foarte mulți ofițerii cari sunt siliți a vota cu guvernul. Mai rău stau în privința dreptului de vot clasele muncitoare: din 2 milioane și jumătate numai 50 miș au drept de vot. Cum se vede din aceste date, milioanele de muncitori, cari lucrează în sudoarea feței lor pentru înflorirea țării, nu au nici acest cel mai elementar drept al omului.

Rezerviștii de 2 luni, cari au fost chemați la serviciu militar, nu vor sta numai 2 luni la armată, ei vor fi oprți la cătănie până la primăvară, pentru a ține locul recrutiilor, cari în urma stărilor nefericite politice n'au putut fi asentați și înrolați. Sărmanii rezerviști sunt foarte amăriți pentru această pacoste ce a dat asupra lor. Au noroc Kossuth și Apponyi că nu sunt de față să asculte părerea rezerviștilor despre coaliția „mintuitoare de patrie și constituție.”

A apărut

CALENDARUL

„ADEVÉRULUI”

pe anul 1906.

și se află de vânzare la:

Librăria „Népszava”,

Budapest, VII., Nyár-utca No. 1.

CALENDARUL

„ADEVÉRULUI”

are un cuprins de 80 pagini și conține următoarele:

Prefață. — *Sculași.* Poesie de D.Th. Neculuță. — Programul partidului socialdemocrat din Ungaria. — Statutul organic al partidului socialdemocrat din Ungaria. — *Proletar.* Poesie de Ada Negri. — *Moș Martin.* Poveste de Al. Viduță. — *Revoluția în Rusia,* cu mai multe ilustrațiuni. — *Moment de revoltă.* Poesie de D. Th. Neculuță. — Cum să ne organizăm. (Îndrumări). — *Viața lucrătorului în țările civilizate.* — *Oamenii Domnului.* Poveste de I. Neagu. — *Cugetări.* — *Scala timbrelor.* — *Tariful de poștă.* — *Têrgurile de țară.*

Afără de acest cuprins este calendarul împodobit cu 14 ilustrațiuni din viața muncitorilor.

Prețul unui Calendar este:

50 filleri.

Dacă se comandă 10 calendare pe o singură adresă, atunci prețul unui Calendar este:

45 filleri.

Bani sunt a se trimite pe adresa:

Adevărul (Glasul Poporului)

Budapesta, VII., Nyár-u. 1.

Rugăm pe frați ca, să se grăbească cu comandarea Calendarelor, căci cea mai mare parte din Calendare sunt vândute și mai târziu nu le vom putea satisface dorințele de a le trimite Calendare.

Tipografia „Világosság” r.-t., Budapesta, Nyár-u. 1